

โดย ดร. สุภาวีย์ จีระสุวรรณ
กรรมการในคณะกรรมการศูนย์ติดตามมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ สภาวิชาชีพบัญชี
อาจารย์ประจำภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กาแฟ รสขม ที่ทำให้หลายคน นอนไม่หลับ

หลาย ๆ คนคงเคยลิ้มลองรสชาติและกลิ่นหอมของกาแฟสด จนเกิดความหลงใหลและสนใจที่จะลงทุนเปิดร้านกาแฟหรือลงทุนซื้อหุ้นในธุรกิจนี้ หากแต่ว่า ท่านทราบหรือไม่ว่าความเสี่ยงที่สำคัญสำหรับธุรกิจนี้มีอะไรบ้าง และในฐานะผู้สอบบัญชี ควรต้องระวังและปฏิบัติงานสอบบัญชีอย่างไร

ธุรกิจกาแฟมีความเสี่ยงในหลาย ๆ ประเด็น ตัวอย่างเช่น เมล็ดกาแฟเสื่อมสภาพ สูญหาย หรือถูกยักยอกได้ง่าย ความขึ้นขอบในรสชาติกาแฟของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน จำนวนคู่แข่งทางธุรกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ลักษณะนิสัยและทัศนคติของผู้บริหารก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลทำให้นักลงทุนมีความเสี่ยงเพิ่มมากขึ้น

Luckin Coffee ร้านกาแฟชื่อดัง สัญชาติจีนที่มีอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็ว เริ่มก่อตั้งที่เมืองเซี่ยเหมินในเดือนตุลาคม 2560 และเพียงแค่ 2 ปีก็ได้กลายเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ Nasdaq

Luckin Coffee เคยวางสถานภาพตัวเองเป็นคู่แข่งที่สำคัญของ Starbucks แต่กลางปี 2563 กิจการได้ถูกถอดออก จากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ Nasdaq และเมื่อต้นปี 2564 Luckin Coffee ได้ยื่นขอความคุ้มครองภายใต้ภาวะล้มละลายตามมาตรา 15 ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีสาเหตุมาจาก Muddy Waters Research (บริษัทในสหรัฐอเมริกาที่ดำเนินการวิจัยเชิงสืบสวน ซึ่งทำกำไรจากการ Short Sell หุ้นของกิจการเหล่านั้นและขายรายงานการทุจริตแก่ผู้สนใจ) พบความผิดปกติของตัวเลขในงบการเงินและตรวจสอบจนพบว่า Luckin Coffee ตกแต่งตัวเลขกำไรโดยการรายงานตัวเลขรายได้สูงกว่าความเป็นจริงและบันทึกรายการค่าใช้จ่ายไม่ครบถ้วน ซึ่งส่งผลทำให้ผลประโยชน์ของกิจการดูดีมากในสายตาของนักลงทุน กิจการจึงถูกเติบโตอย่างแข็งแกร่งจนทำให้ราคาหุ้นของ Luckin Coffee สูงขึ้นมาก

Timeline

วิธีการตรวจสอบที่ Muddy Waters Research ใช้เพื่อค้นพบการบิดเบือนตัวเลข
ในงบการเงินของ Luckin Coffee มีหลายวิธี เช่น

- การใช้วิธีการสังเกตการณ์ลูกค้าและบันทึกวิดีโอ รวมทั้ง ใช้วิธีการถ่ายรูป
ในแต่ละวันสำหรับแต่ละสาขาเก็บไว้เป็นหลักฐานเพื่อนับจำนวนลูกค้า
ที่มาซื้อกาแฟภายในร้านและนับจำนวนถุงกระดาษของแก้วกาแฟที่ถูกส่ง
ไปให้ลูกค้าในกรณีที่ถูกค้าส่งสินค้าผ่านทางเดลิเวอรี่ แล้วกระหายอดกลับมา
เป็นยอดขายโดยประมาณ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนกาแฟที่รายงานว่
ขายได้ สิ่งที่ Muddy Waters Research พบทำให้ดูเหมือนว่า จำนวนเครื่องดื่ม
ที่มีลูกค้ามารับเองรวมกับจำนวนถุงกระดาษที่พนักงานส่งของมารับมีจำนวน
น้อยกว่าจำนวนการขายที่ Luckin Coffee ประกาศผลการดำเนินงานไว้พอควร
- การเก็บรวบรวมใบเสร็จรับเงินของลูกค้าจำนวน 25,843 ใบ ในหลายสาขา
ตลอดช่วงเวลาหลายไตรมาสแสดงให้เห็นว่าจำนวนรายการที่ถูกค้าซื้อ
ต่อ 1 ใบเสร็จมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องเพราะรายการส่งเสริมการขาย
มักใช้ได้กับการซื้อสินค้าเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่สอดคล้องกับรายได้ที่มี
แนวโน้มสูงขึ้น
- การใส่รายการส่งสินค้าปลอมลงในแอปพลิเคชันสั่งซื้อกาแฟของตนเพื่อ
สร้างหลักฐานที่สนับสนุนว่าเกิดการขายขึ้นจริง (โดยรายการที่สร้างขึ้นเอง
เหล่านั้นจะไม่มีกรอกหมายเลขรับสินค้าที่ลูกค้าต้องใช้ในการรับของ จึงทำให้
หมายเลขรับสินค้าที่แต่ละสาขาออกนั้นกระโดดลำดับเป็นช่วง ๆ)
- การรวบรวมข้อมูลการจ่ายค่าโฆษณาจากบริษัทโฆษณาต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบ
การตรวจสอบบัญชีค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการขายที่กิจการบันทึกบัญชีและ
เปิดเผยข้อมูลไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน และผลการตรวจสอบระบุว่า
งบการเงินของ Luckin Coffee แสดงค่าใช้จ่ายสำหรับการส่งเสริมการขาย
ต่ำกว่าความเป็นจริงอย่างมีสาระสำคัญ

May 2019
เข้าตลาดหลักทรัพย์
Nasdaq

Oct 2017
ก่อตั้งบริษัท
Luckin Coffee

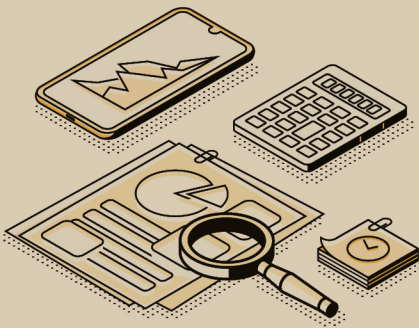
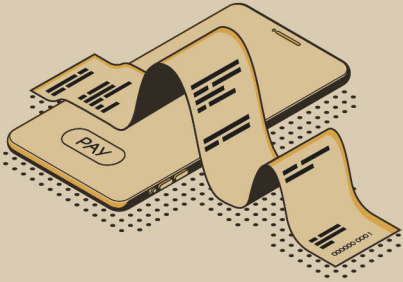
Jan 2020
Muddy Waters
Research
เปิดเผยการทุจริตของ
Luckin Coffee

March 2020
ก.ล.ต. สหรัฐฯ ร่วมกับ
ก.ล.ต. จีน ตรวจสอบ
และค้นพบการทุจริต

คราวนี้เราลองมามองเรื่องนี้จากมุมมองของการสอบบัญชีบ้าง ประเด็นที่ผู้สอบบัญชีควรเรียนรู้จากกรณีของ Luckin Coffee พอสรุปได้ดังนี้

- การตกแต่งกำไรของของ Luckin Coffee น่าจะเกิดจากการร่วมมือของบุคคลภายในองค์กรหลายฝ่าย โดยแกนนำหลัก คือ ผู้บริหารระดับสูง ซึ่งทำให้การตรวจพบมีความยากลำบากมากยิ่งขึ้น
 - Luckin Coffee บันทึกบัญชีอัตโนมัติทันทีเมื่อขายกาแฟได้โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วย ซึ่งระบบประมวลผลอัตโนมัติอาจช่วยลดความเสี่ยงจากข้อผิดพลาดที่ไม่ได้ตั้งใจได้ แต่ไม่สามารถป้องกันไม่ให้บุคคลเข้าแทรกแซงระบบอัตโนมัติอย่างไม่เหมาะสมได้ ดังนั้น จึงอาจมีข้อเท็จจริงที่ผู้สอบบัญชีจะตามหา ร่องรอยของทางเดินเอกสารหากผู้สอบบัญชีขาดทักษะเฉพาะด้าน
 - ผู้สอบบัญชีจำเป็นต้องใช้การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในการตรวจสอบกิจการอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่อมีข้อบ่งชี้ต่าง ๆ ว่าอาจเกิดการทุจริต (ซึ่งพบจากขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ซึ่งทำในช่วงการวางแผนการสอบบัญชี) เช่น การเติบโตอย่างรวดเร็วหรือมีความสามารถในการทำกำไรเพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับกิจการอื่นภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน อีกทั้ง Luckin Coffee เป็นกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จึงอาจมีแรงจูงใจหรือแรงกดดันสูงที่ผลักดันให้ผู้บริหารสร้างผลกำไรรวมถึงธุรกิจกาแฟ มีระดับการแข่งขันที่สูง และ Luckin Coffee วางสถานภาพตัวเองเป็นคู่แข่งที่สำคัญของ Starbucks จึงไม่น่าแปลกใจที่ผู้บริหารจะมีแนวโน้มที่จะมีแรงจูงใจในการจัดทำรายงานทางการเงินที่ทุจริตเกี่ยวกับการรับรู้รายได้
 - เมื่อผู้สอบบัญชีพบว่ามีความเสี่ยงสูงที่อาจทำให้เกิดการทุจริตแล้ว ผู้สอบบัญชีอาจตอบสนองได้หลายวิธี เช่น
 - การมอบหมายให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและความรู้เฉพาะทาง เช่น ผู้ที่มีประสบการณ์กับธุรกิจประเภทเดียวกันและผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มาร่วมทีมตรวจสอบ
 - การนำเทคนิคการตรวจสอบโดยใช้คอมพิวเตอร์มาช่วยในการเลือกทดสอบรายการอิเล็กทรอนิกส์ให้ครอบคลุมมากขึ้น หรือช่วยระบุความสัมพันธ์ของรายได้ที่ผิดปกติหรือที่ไม่ได้คาดหมายว่าจะเกิดขึ้น เช่น ปริมาณการขายต่อสาขาหรือต่อพนักงานขาย หรือการจับคู่ระหว่างรายชื่อกับพนักงานขายที่รับเงินค่ากาแฟกับรายชื่อกับพนักงานขายในสาขานั้น เพื่อพิจารณาความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้น
 - การใช้วิธีการหาหลักฐานเพิ่มเติมจากแหล่งอื่น นอกเหนือจากกิจการที่ถูกตรวจสอบ เช่น ส่งหนังสือยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับเงื่อนไขสัญญาการส่งเสริมการขายให้แก่บริษัทโฆษณา แทนที่จะทำการตรวจสอบเฉพาะเอกสารใบเสร็จรับเงิน หรือใบแจ้งหนี้ที่ Luckin Coffee เก็บรักษาไว้เท่านั้น
- (ศึกษาแนวทางในการตอบสนองเพิ่มเติมได้ในมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 240)

หวังว่ากรณีของ Luckin Coffee นี้จะช่วยให้ผู้สอบบัญชีตระหนักถึงความสำคัญของการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในการตรวจสอบการเงิน และการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาดเพื่อลดความผิดพลาดในการสอบบัญชีในอนาคต

ทั้งนี้ ขอถือโอกาสนี้อัปเดตว่าสภาวิชาชีพบัญชีกำลังเปิดรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 ใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามการปรับปรุงของ IFAC ซึ่งมาตรฐานการสอบบัญชีดังกล่าวมีข้อควรพิจารณาโดยละเอียดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญอยู่ด้วย (สามารถดูเพิ่มเติมได้ที่ <https://acpro-std.tf.ac.or.th/page/77?show=true>)

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

ลงทุนแมน, 2563. รู้จักกับธุรกิจที่ทำกำไรมหาศาลจากการจับทุจริต. ได้จาก: <https://www.longtunman.com/22488> [22 มีนาคม 2564]

DinoFolio, 2563. ชีวิตรุ่งและร่วงของ Lu Zhengyao. ได้จาก: <https://dinofolio.medium.com/ชีวิตรุ่งและร่วงของ-lu-zhengyao-48a44ae433d> [18 มีนาคม 2564]

Money Buffalo, 2563. สรุปกรณีทุจริต Luckin Coffee ตกแต่งบัญชีหายอดขายดีเกินจริง. ได้จาก:

<https://www.moneybuffalo.in.th/business-economy/สรุปกรณี-ทุจริต-luckin-coffee> [31 มีนาคม 2564]

Muddy Waters, 2010. Anonymous Report-Luckin Coffee: Fraud + Fundamentally Broken Business. ได้จาก:

https://cdn.gmtresearch.com/public-ckfinder/Short-sellers/Unknown%20author/Luckin%20Coffee_Anonymous.pdf [25 มีนาคม 2564]

Stock2morrow, 2563. รู้จัก Luckin Coffee แปรนด้ากาแฟที่เติบโตแรงมากในประเทศจีน. ได้จาก:

<https://www.stock2morrow.com/article-detail.php?id=1830> [29 มีนาคม 2564]